ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ

BİLİMSEL ARAŞTIRMA PROJELERİ KOORDİNASYON BİRİMİ

MYRİNA ANTİK KENTİ KÜÇÜK BULUNTULARI ARAŞTIRMA, ÇİZİM VE BELGELEME ÇALIŞMASI

Proje No: 2317

TEMEL ARAŞTIRMA PROJESİ

SONUÇ RAPORU

Proje Yürütücüsü:

Doç. Dr. Yusuf ALBAYRAK

Eylül 2022

ANKARA

“Myrina antik kenti Küçük Buluntuları Araştırma, Çizim ve Belgeleme Çalışması” isimli projemiz Ankara Yıldırım Beyazıd Üniversitesi BAP Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Desteğinden dolayı Üniversitemiz BAP Koordinasyon Birimi’ne sonsuz Teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEŞEKKÜR ……...…….1

İÇİNDEKİLER ……..……2

ÖZET ……..……..3

ABSTRACT ……..……..…...….4

1. GİRİŞ ……..……..…5

2. AMAÇ, KONU ve KAPSAM ……..……..…….6

3. YÖNTEM ……..…….…..7

4. TARTIŞMA VE SONUÇ 7

5. KAYNAKÇA …….…….……12

6. EKLER ……..…….....……14

MYRİNA ANTİK KENTİ KÜÇÜK BULUNTULARI ARAŞTIRMA, ÇİZİM VE BELGELEME ÇALIŞMASI

Özet

İzmir İli Aliğa ilçesinde yer alan Myrina antik kenti güney Aiolis bölgesinde yer alan Kyme'den sonra ikinci büyük kenttir ve Attika Delos Deniz Birliğinin ilk üyelerindendir. Myrina coğrafi konumuyla bilinen siyasi tarihiyle, Ege Bölgesi içerisindeki en önemli antik kentlerdendir. Myrina antik kentinde 2021 yılında kazı çalışmaları yapmış bulunmaktayız. Arkeolojik kazı çalışmalarımızda mimari yapılar içerisinden küçük seramik buluntular ve sikkeler ele geçmiştir. Bu buluntulardan Koroplastik adı verilen figürinlere ait parçalar oldukça dikkat çekicidir. Projemize konu olan bu önemli eserlerin çizim ve belgeleme çalışması yapılmıştır. Ayrıca ele geçen seramik kap parçalarında da çizim ve belgeleme çalışması da gerçekleştirilmiştir. Proje sayesinde eserlerimiz bilimsel açıdan değerlendirilmiş olup, yapım malzemeleri, içerikleri, teknik özellikleri, kullanım amaçları ve tarihlendirilmesi sağlıklı bir şekilde yapılmıştır.

Myrina antik kenti, Smyrina ve Pergamon arasında yer alan bir kenttir ve burada M. Ö. 6. yüzyıdan itibaren yerel atölyeler görülmektedir. Myrina antik kenti seramik atölyelerinde üretilen eserler oldukça geniş tiplemelere sahiptir. En önemli tiplemelerden biri Aphrodite (aşk ve güzellik tanrıçası) figürleri gelir. Yine kentin tanrısı olan Apollan'a ait eserler de görülmektedir. Eserlerin sanatsal değeri yüksek, oldukça estetik ve başarılı olduğu görülür. Ele geçen eserler çoğunlukla M. Ö. 3. ve 1. yüzyıla aittir. Figürinler, Kült İşlevi Olan Figürinler (Tanrı ve Tanrıça), Kadın Figürinleri, Erkek Figürinleri ve Diğer Figürin Parçaları şeklinde ana başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Figürinler genellikle kırmızının sarı ve kahverengiye bakan tonlarında, mikalı ve çoğu zaman kum katkılı kilden bazen tek ancak genellikle çift kalıp tekniği ile üretilmiştir. Figürinlerin saç ve yüz detayları kalıptan çıkarıldıktan sonra çoğunlukla ince alet ile işlenmiş veya belirginleştirilmiştir. Myrina üretimi figürinlerde detaylı ve özenli bir işçilik görülmektedir. Kronolojik olarak bakıldığında ise elimizdeki figürinlerin büyük kısmının geç Hellenistik – Erken Roma dönemlerine tarihlendikleri görülmektedir. Figürinlerin tamamı bir mimari yapı içerisinde bulunmuştur. Ancak şimdilik bu mimari yapının hangi yapıya ait olduğunu tanımlanamamaktadır. Figürlerin bu denli yoğun şekilde ve kırık olarak bir mekanda bulunması bu alanın bir seramik çöplüğü olabileceği fikrini etkin kılmaktadır.

MYRİNA ANTIQUE CITY SMALL FINDS RESEARCH, DRAWING AND DOCUMENTATION STUDIES

Abstract

The ancient city of Myrina, located in the Aliğa district of Izmir Province, is the second largest city after Kyme in the southern Aeolis region and was one of the first members of the Attica Delos Maritime Union. Myrina is one of the most important ancient cities in the Aegean Region with its political history known for its geographical location. We have carried out excavations in the ancient city of Myrina in 2021. In our archaeological excavations, small ceramic finds and coins were recovered from architectural structures. Among these finds, the pieces of figurines called Koroplastik are quite remarkable. Drawing and documentation of these important artifacts subject to our project studies were carried out. Drawings and documentation were also made on the ceramic sherds recovered. study was also carried out. Thanks to the project, our artifacts were scientifically evaluated construction materials, contents, technical specifications, intended use and dating was done in a healthy way.

The ancient city of Myrina is located between Smyrina and Pergamon, and local workshops have been observed here since the 6th century BC. The artifacts produced in the ceramic workshops of the ancient city of Myrina have a wide range of types. One of the most important types is Aphrodite (goddess of love and beauty) figures. There are also artifacts belonging to Apollan, the god of the city. The artifacts are of high artistic value, highly aesthetic and successful. The artifacts recovered mostly belong to the 3rd and 1st century BC. The figurines are classified under the main headings of Figurines with Cult Function (God and Goddess), Female Figurines, Male Figurines and Other Figurine Fragments. The figurines are generally made of red, yellow and brown tones, micaceous and often sand tempered clay, sometimes single but usually double molded. The hair and facial details of the figurines were usually worked with a fine tool after being removed from the mold. Myrina figurines show detailed and meticulous workmanship. Chronologically, it is observed that most of the figurines we have date to the late Hellenistic - Early Roman periods. All of the figurines were found in an architectural structure. However, it is not possible to identify which building this architectural structure belongs to for the time being. The fact that the figurines were found so densely and broken in one place makes the idea that this area may be a ceramic dump effective.

1. GİRİŞ

Myrina, İzmir ili, Aliağa ilçesinin kuzeyinde, Çandarlı Körfezi (Elaitikos) kıyısında bulunmaktadır. Güzelhisar Çayı‟nın (Titnaios ya da Pythikos) ağız kısmında yer alır. Myrina, Beriki Tepe ve Öteki Tepe adlı iki tepe üzerine kurulmuş bir liman kentidir. Günümüzde Kalabak (Öteki) Tepe olarak bilinen denize en yakın tepe Kato Tepe olarak adlandırılmıştır. Bu tepenin kuzey doğusunda rıhtım ya da limana ait kalıntılar, kentin kuzeyinde liman ve iskele kalıntıları belirlenmiştir. Kentin doğusunda günümüzde Apar (Beriki) Tepe olarak bilinen alan akropolis olarak adlandırılır ve çevresinde Bizans Dönemi ve farklı dönemlere ait surlarla birlikte bir kule, çiftlik ve iskele kalıntıları tespit edilmiştir. Myrina Nekropolünde, Atina Fransız Okulu üyeleri E. Pottier ve S. Reinach tarafından 1880-1882 yılları arasında 5000 civarında mezarın kazısı yapılmıştır. Mezarlar içerdikleri eşyaların zenginliği bakımından büyük çeşitlilik gösterirler. Sikkeler, yemek ve içki ile ilgili kaplar, gündelik yaşamda kullanılan eşyalar, kandiller, aynalar, iğneler, koku kapları ve kentin ünlü pişmiş toprak figürinleri ölü hediyeleri arasındadır. Kazılarda çok sayıda Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen figürin bulunmuştur. Kazılar sırasında ele geçen 1000 civarında pişmiş toprak figürin arasında erkeklere, kadınlara, çocuklara, tanrılara ve hayvanlara rastlanır. Myrina'da, Eros ve Aphrodite figürinleri son derece yaygındır. Aphrodite İ.Ö. 3. yüzyıldan sonra evliliğin koruyucu tanrıçası olmuş ve bu yüzyıldan sonra Aphrodite ve Eros figürinleri mezar buluntuları arasında önem kazanmıştır. Myrina buluntuları bu konuda iyi örnekler vermektedir. Figürinler, muhtemelen kişinin henüz yaşarken sevdiği eşyası olduğundan mezarına hediye olarak bırakılmıştır. Bu figürinler çoğunlukla pişmiş topraktan yapılmış küçük boyutlu eserlerdir. Pişmiş toprak figürinlerin diğer malzemelerden yapılan heykellere göre daha yaygın olarak ele geçmiş olması, onların tipolojik ve işlevsel açıdan daha net değerlendirilmelerini olası kılar. Figürinlerin evlerden kutsal alanlara, mezarlıklardan çöplüklere kadar çok geniş yelpazedeki kontekstlerde bulunmaları, şüphesiz onların üretildiği malzemenin en ucuz ve kolay elde edilebilir olması ile ilişkilidir. Bu gerçek, figürinleri sosyal sınıf gözetmeksizin çok sayıda insan için ulaşılabilir yapar. Dolayısıyla figürinler, antikçağ sanatının günlük yaşamının "ortak statü objeleri" olarak kabul edilirler. Figürinler, büyük boyutlu heykel gibi pahalı sunuları adayamayan kişilerin düşük ücretli sunularıdır. Bu nedenle pişmiş toprak figürin sunuları kutsal alanlarda sıklıkla bulunmaktadır. Aynı zamanda evlerde dinsel bir obje, mezarlarda ölen bireylerin koruyucusu ve yoldaşı olarak kullanılmışlardır. İnsan figürü betimlemede en çok başvurulan yollardan biri olarak pişmiş toprak figürinler, mermer,

metal gibi diğer malzemelerden üretilen imgelere oranla farklı konuları sunabilmektedir. Yapmış olduğumuz kazı çalışmaları sırasında yukarıda sözü edilen figürinlerin benzerlerinin parçaları ele geçmiştir. Ele geçen ve çizimleri yapılan bu figürinler; kadın başları (12 adet), erkek başı (1 adet), Nike başı ve kanat kısmı (2 adet), başı ve ayakları olmayan çıplak kadın vücudu (1 adet), Figürinlere ait parçalar (4 adet), Aslan başı (2 adet), aslan ayağı ve pençeleri (1 adet), üzerinde balık motifi olan seramik parçası (1 adet), üzerinde motif olan seramik kap parçaları (2 adet), seramik bir kap tutan el parçası (1 adet), seramik plaka (1 adet), göz yaşı şişesi parçaları (3 adet), seramik kap parçaları (5 adet) ve ağırşaklar (2 adet) olarak sıralayabiliriz. "Myrina antik kenti Küçük Buluntuları Araştırma, Çizim ve Belgeleme Çalışması" isimli projemizde 2021 yılı kazı çalışmalarına ait toplamda 38 tane küçük buluntu figürin ve seramik kap parçalarının araştırılması, çizim ve belgeleme çalışması tamamlanmıştır.

2. AMAÇ, KONU ve KAPSAM

İzmir İli Aliğa ilçesinde yer alan Myrina antik kentinde arkeolojik kazı çalışmaları gerçekleştirmekteyiz. 2021 yılında gerçekleştirdiğimiz çalışmalarda önemli birtakım sonuçlara ulaşılmış ve uzun yıllar devam etmesi planlanan çalışmalarla Üniversitemiz önderliğinde Myrina antik kenti öncelikle bilimsel alanda sonrasında da turizm alanında hak ettiği konuma ulaşacaktır. Çalışmalarda kazı alanından ele geçen figürinler başta olmak üzere seramik kap parçaları küçük buluntularımız olarak arkeolojik veri olarak önem taşımaktadır. Bu eserlerin tam olarak tanımlanabilmesi, benzer örnekler ile kıyaslanıp tarihlendirilmesi ve yayınlarının sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için çizim fotoğraflama ve belgeleme çalışmasının gerçekleştirilmesi ve bu eserlerin bilim dünyasına kazandırılması amaçlanmaktadır. Yayınlarımız sayesinde Arkeoloji alanında da Üniversitemiz adını duyurmuş olacaktır. Ele geçen pişmiş toprak figürin ve pişmiş toprak seramik kap parçalarının araştırma, çizim ve belgeleme çalışmaları sonucunda yayınları hazırlanarak bu alanda Bilim dünyasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Projenin tamamlanması ile yayın çalışmalarına başlanılmıştır. Anadolu ve Anadolu dışında üretilen diğer figürinler detaylı bir şekilde incelenerek Myrina eserleri ile karşılaştırılacak ve kesin tarihlendirme yapılacaktır.

3. YÖNTEM

Mimarlık Mühendislik firması tarafından antik kentte 2021 yılındaki kazı çalışmalarında ele geçen küçük buluntu olarak pişmiş toprak figürin ve seramik parçalarının çizimleri tek tek yapılmıştır. Eserlerin fotoğrafları farklı açılardan çekilmiştir. Buluntular sınıflandırılarak, benzer örnekler araştırılmıştır, eserlerin özellikleri belirlenerek tarihlendirmeleri yapılmış ve belgeme çalışmaları da tamamlanmıştır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

"Myrina antik kenti Küçük Buluntuları Araştırma, Çizim ve Belgeleme Çalışması" isimli projemizin amacı kazılarda ele geçen oldukça önemli olan figürin ve seramik parçalarının çizim ve belgeleme çalışmalarını yaparak bu eserlerin benzerleri ile kıyaslanması sonucunda yayınlarını yaparak Myrina'da bir seramik atölyesinin varlığını ortaya koymaktır. Proje sayesinde bu eserlerin hamur yapıları, stilistik özellikleri, benzer örnekler ile kıyaslanması ve tarihlendirilmeleri sağlıklı bir biçimde yapılmıştır.

Proje konumuzda yer alan figürinler büyük boyutlu mermer heykel gibi pahalı sunuları adayamayan kişilerin düşük ücretli sunularıdır. Bu nedenle pişmiş toprak figürin sunuları kutsal alanlarda sıklıkla bulunmaktadır. Aynı zamanda evlerde dinsel bir obje, mezarlarda ölen bireylerin koruyucusu ve yoldaşı olarak kullanılmışlardır. İnsan figürü betimlemede en çok başvurulan yollardan biri olarak pişmiş toprak figürinler, mermer, metal gibi diğer malzemelerden üretilen imgelere oranla farklı konuları sunabilmektedir. Bu yaratılar, daha çok insanların günlük yaşamından kesitleri işler ve özellikle hayat döngüsünü oluşturan olaylarla ilişkilidir. Hellenistik Dönem'in pişmiş toprak figürinleri birçok orijinal kompozisyon sunar. Figürin üretiminde kullanılan kalıp sayısının artmasıyla çeşitli ve orijinal tipler yaratılabilmiştir. Hellenistik Dönem pişmiş toprak figürinleri heykellerle karşılaştırıldığında günlük yaşamla ilgili daha çok veri sunarlar. Özellikle kadın kıyafetlerindeki detaylar pişmiş toprak üzerinde boyanın da yardımıyla rahatça gösterilebilmekteydi. Öte yandan, figürinlerin taşıdıkları güneşten koruma amaçlı geniş kenarlı, yüksek ve konik şapkalar ya da serinlemek için kullanılan yaprak şekilli yelpazeler gibi aksesuarlar da dönem modası ve yaşam tarzı hakkında bilgi vermektedir. Terrakotta (pişmiş toprak) figürinlerin uzun süre korunabilmesi için pişirilmesi gerekmektedir. Figürinlerin pişirilmesi için günümüze kadar özel bir fırına rastlanılmamıştır. Bir fırın hem seramik hem de figürin üretimi için kullanılmıştır. Terrakottalar 750° ile 950° arasında

değişen bir sıcaklıkta pişirilmektedir. Zamandan ve yakıttan tasarruf sağlamak amacıyla genellikle düşük ısılar tercih edilmiştir. Terrakottaların pişirme kaliteleri üretim tekniklerine bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Elde şekillendirilen figürinler kalıpta üretilen figürinlere göre oldukça kalın cidarlıdır. Bu nedenle elde şekillendirilen figürinler pişirme sırasında daha kolay çatlamaktadır. Pişirmeye bağlı olarak düşük sıcaklıkta pişen eserler pudramsı, yumuşak hamurluyken daha yüksek sıcaklıkta pişirilenler porselen sertliğindedir. Erken Dönemlerde üretilen figürinler düşük ısıda fırınlandıkları için oldukça yumuşak hamurludur.

Myrina'da çok geniş bir alana yayılan bir nekropol vardır. 1800'li yıllarda Fransızlar tarafından kazıları yapılmıştır. Bu kazılarda çok çok fazla sayıda pişmiş toprak heykelcikler (terracotta figürinler) bulunup yayınlanmıştır. Bu heykelcikler, başta Louvre Museum olmak üzere, british museum'da ve pek çok dünya müzesinde sergilenmektedir. Mezar buluntusu olmaları nedeniyle daha kolay tarihlendirilmişlerdir. Geç Hellenistik-Erken Roma merkezi olması nedeniyle, kendisinden daha sonra gelen pek çok atölyeye öncüllük etmiştir. Bu durum, birebir aynı kalıpların kullanılması ile de görülür. En çok işlenen konular; aphrodite, eros (bazen birlikte), kadınlar (dans eden, çalgı çalan, sohbet eden, oyun oynayan…) herakles, masklar, daha sonraları Nike'dir. Eserlerin hamur yapısı; sarımsı kırmızı renkli hamur, mika, kum ve kireç katkılı ve kırmızı astarlıdır. Myrina'da üretilen eserlerden şimdiye kadar daha çok Hellenistik dönemde üretilen hoş görünüme sahip, mermer ve bronz heykel özellikleri taşıyan ideal tipler ile dikkat çekici realist tipler dikkat çeker zira Avrupa ve Amerika'daki müzelerde korunan eserler daha çok bu tip özellikler taşıyan örneklerdir.

Terrakotta yapım teknikleri elde şekillendirme, çarkta üretim ya da kalıptan alınma üretimde uygulanan farklı örneklerle zaman içerisinde çeşitli değişikliklere uğramıştır. Üretim aşamasında bu tekniklerden biri uygulanabileceği gibi iki tekniğin bir şekilde uygulandığı örneklerde mevcuttur. Kalıpta Üretimde, öncelikle yapılacak olan figürinin prototipi hazırlanır. Kalıp tekniğinin en yoğun olarak kullanıldığı dönem, MÖ 500 dolaylarıdır. Bu tarihten itibaren figürin üretiminde kalıbın kullanımının artması nedeniyle, üretilen figürin sayısı artış göstermiş ve kaliteleri de yükselmiştir. Kalıp üretimi figürinlerde döküm tekniği, yarı döküm tekniği ve baskı tekniği olmak üzere üç farklı teknikte üretilmekteydi.

Hellenistik Dönem'de figürin ve heykellerin kullanım amaçlarına ilişkin birtakım farklılaşmalar söz konudur. Mermer heykel ve pişmiş toprak figürin arasındaki en önemli

fark bu eserlerin hitap ettikleri sosyal sınıflardır. Ekonomik olarak çok daha üst seviyede olan mermer heykelleri alan kişi ile daha düşük ücrete sahip pişmiş toprak figürinlerin müşterileri elbette ki farklı ekonomik güce sahiptir. Ancak Hellenistik Dönem'e gelindiğinde, değişen sosyal ve ekonomik koşullarla birlikte pişmiş toprak figürinlerin de zengin bir sınıf alıcısı olduğu görülmektedir. Söz konusu olgu, Hellenistik Dönem'de figürin kullanım alanlarının gelişmesi ile açıklanabilir. Figürinlerin adak olarak kullanımının yanı sıra ev içi kullanım da oldukça yaygınlaşmıştır. Bu durum eserleri farklı tipler üretmeye zorlamış ve pişmiş toprak endüstrideki figürin modellerini anıtsal heykel sanatının etkilerinden uzaklaştırmıştır.

Myrina diğer yerleşimlerde benzeri bulunmayan, daha büyük oranlarda ve iyi kalitede üretimin yapıldığı bir yerleşimdir. Bu buluntular mezar buluntusu olmaları nedeniyle kolay tarihlenmekte ve iyi kalitede örnekler vermektedir. Erken Hellenistik Dönem Tanagra üslubu ile karakterize olmuşken, Geç Hellenistik Dönem Myrina ile karakterize olmaktadır. Bulguların çokluğu ve mükemmel korunma durumu, Geç Hellenistik Dönem'de Myrina atölyesini en önemli hale getirmiştir. Bununla birlikte bu sonuç terrakotta sanatı alanında büyük bir geleneği olan komşu atölyelerde buluntu sayısının az olması nedeniyle kısmen gerçektir. Atölye çalışmalarının en erken örnekleri MÖ 250 civarlarında izlenir. Siyasi istikrarsızlık döneminde daha iyi bir hayat arayışıyla Kıta Yunanistan'ı terk eden terrakotta sanatçılarının Myrina'ya yerleştikleri düşünülmektedir. MÖ 60 ve MÖ 30 yılları arasında Myrina'daki zanaatkârlar genellikle terrakotta figürinlerini imzalamışlardır.

Stilistik açıdan bakıldığında ise bu kentte üretilen figürinlerin iki ana grup oluşturduğu görülmektedir. Bunlardan ilki Klasik ve Hellenistik dönemin ünlü heykeltıraşlarının ürettikleri heykelleri konu ve işleniş olarak taklit eden ideal tiplerdir.

Myrina'da ele geçen ve projemiz kapsamında değerlendirilen figürinler ve seramik kap parçaları;

Ele geçen buluntularda en fazla sayı kadın başları olarak dikkat çekmektedir. Sahip olduğu "doğurganlık" özelliğiyle kadınlar, tarihin her döneminde çoğu zaman ilham kaynağı olmuş, insan neslinin devam etmesinde zorunlu bir halka olması nedeniyle de kutsal bir konuma yerleştirilmiştir. Myrina'da bu kadar çok kadın figürinin ele geçmesi Antik Yunan'da özellikle de Hellenistik dönemde kadına verilen önemin devam ettiğini göstermektedir.

Ele geçen kadın başları oldukça iyi işçilikle üretilmişlerdir. Figürinlerin kil hamur rengi ağırlıklı olarak kırmızımsı sarıdır. Diğerleri ise, açık kırmızı ve kırmızıdır. Kilin renk tonlarındaki bu çeşitliliğin, eserlerin pişirilme şekli ve derecesi ile kilin elde edildiği farklı kil yataklarından kaynaklandığı söyleyebiliriz. Yüzlerde donuk bir ifade söz konusudur. Bazı kadın başlarında yuvarlak yüz, açık alın, patlak gözler, dolgun dudaklar ve kavun dilimi şeklinde saçlar görülmektedir. Kavun dilimi tip saçlar gerek geniş ve yaygın gerekse dar ve keskin kenarlı dilimler olarak geriye doğru taranmışlardır. Kavun dilimi stildeki saç bezemesi kadın figürinlerinde çok sık karşılaşılan bir saç tipidir. Bazı kadın başlarında ise gözler kapalı, burun topuz, dudaklar ince ve saçlar bukle şeklindir. Yine bazı kadın başlarında gözler pörtlek şekilde açıktır, burun büyük ve dudaklar kapalıdır. Üçgen alın, yüzlerin genel hatları ve özellikle de saç biçimleri dikkate alındığında bu figürinlerin Hellenistik dönemde, muhtemelen İ.Ö. 2. yüzyılın sonları ile 1. yüzyılın başlarına tarihlenen bir dönemde üretildiği öngörülebilir. Bu kadın başlarını biz "kadın başı" tipolojik grubunda ya da "Tanrıçadan emin olunmayan, kadın başları tipleri" tipolojik grubunda değerlendirebiliriz. Bire bir benzer olmasa da yakın benzer tipteki buluntuları, Aigai antik kenti, Kocaeli Müzesi, Klazomenai antik kenti, Kyme antik kenti, Phokaia, Priene, Smyrna ve Smintheion antik kentlerinde görmekteyiz.

Myrina mezarlıklarında bulunan sayısız figürinlerin ölünün yakınları yerine geçerek, öbür dünyada onlara eşlik edeceği düşüncesiyle tasarlandığı düşünülmektedir. Tercih edilen Kanatlı Eros ve Nike figürinleri için ise canlılar adına yaşam sevincini simgelemek ve yer altı ile yer üstü dünyalar arasındaki çelişkiyi vurgulamak şeklinde yorumlanmıştır.

Ele geçen aslan figürinleri, daha eski dönemlerde Anadolu ve Mezopotamya'da çok sevilen bir tasvir olarak karşımıza çıkmaktadır. En eski aslan kabartması örnekleri Neolitik dönemde, yaklaşık M.Ö. 8500 yıllarına tarihlendirilen Göbekli Tepe'de görülmektedir. M.Ö. I. binden itibaren Kuzey Suriye kent devletlerinde kentlerin sur kapılarında kapı aslanları olarak kullanılmaya başlanır. Aynı zamanda, saray kapılarında da kullanılırlar. Myrina'da ele geçen aslan figürinleri tarih boyunca aslana verilen önemin ve saygının devam ettiğini açıkça göstermektedir.

Gözyaşı şişeleri, muhtelif formlarda küçük terakota kaplardır. Savaşa giden eşlerinden ayrılan kadınlar, sevgilerinin yoğunluğuna şehadet olarak acılarının gözyaşlarını bu şişelerde toplamıştır. Daha çok mezarlarda ele geçmişlerdir. Pişmiş toprak formalarının yanında camdan örneklerde bulunmaktadır. Myrina'daki gözyaşı şişeleri de bu geleneğin bu kentte de devam ettiğini göstermektedir.

Myrina'da ele geçen pişmiş toprak seramik kap parçalarına göre seramik, insanlık tarihi açısından en eski malzemelerinden biri olmasının yanı sıra üretildiği dönemin sosyolojisi kültürü ve teknik gelişimi açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Arkeolojik kazı ve araştırmalarda bulunan pişmiş toprak kaplarının yapısı, biçimlendirme teknikleri, kap biçimleri ve yüzey görünümleri incelendiğinde, kullanıldıkları çağın gereksinimleri, ulaştıkları teknoloji düzeyi, beğenileri, farklı toplumların birbirleriyle olan ilişkileri, sosyal ve etnik farklılıkları ve yaşam süreçleri ile anlaşılabilmektedir. Myrina'da bulunan kaplar, seramik üretimde kullanılan kilin yapısı, şekillendirme ve pişirme yöntemleri onu üreten Myrina halkının ulaştığı bilgi ve teknoloji seviyesinin göstergesi niteliğindedir.

Ele geçen ağırşaklar, yün ve iplik eğirmeye yarayan iğin dengeli olarak dönmesi için, alt ya da üst ucuna takılan ortası delik, pişmiş toprak, tahta, maden veya kemikten yapılmış tekerlek biçiminde ağırlıklardır. Ağırşak, diskoid biçimli ve ortadan tek deliklidir. Bu deliğe iğin çubuğu geçirilerek yün eğirme sırasında iğin dengede durması sağlanmıştır. Farklı materyallerden yapılan ağırşak günümüzde hala yün veya ip eğirmekte kullanılan iğlerin birer parçası olarak varlıklarını sürmektedirler. Myrina'da ağırşakların bulunması bu kentte dokuma üretiminin yapıldığını göstermektedir.

Myrina'da bu denli yoğun şekilde koroplastik olarak adlandırılan figürin eserlerin bulunması kentte bir seramik atölyesinin varlığını ortaya koymaktadır. Çalışma kapsamında incelenen figürinlerin tümü kalıp tekniği kullanılarak üretilmiştir. Devam eden kazılara ek olarak figürinlerden alınacak kil örnekleri ile öncelikle seramiklerden daha sonra ise kent çevresindeki kil yataklarından alınacak örnekler karşılaştırıldığında teknik açıdan kesin sonuçlar elde edilebilir bunun yanında kil yataklarından uzaklaşmayan atölyeler için olası lokalizasyonlar belirlenebilmesi mümkün olacaktır.

5. KAYNAKÇA

AYDAŞ, M. Myrinalı Koroplastlar. Çekilmez, M. ve Poulain, E. D., (Editörler), Myrina ve Gryneion Arkeolojik Yüzey Araştırmaları Belgeler ve Yeni Araştırmalar 1. Cilt içinde (237-239). Ankara: Aliağa Kent Kitaplığı Dizisi:3, 2017.

BESQUES, Simone. Musée National du Louvre Catalogue Raisonné des Figurines et Reliefs en Terre Cuite Grecques, Etrusques et Romaines Volume II Myrina, Editions des Musées Nationaux, Paris, 1963. (Catalogue II).

BİEBER, Margarete. The Sculpture of Hellenistic Age, Columbia University Press, New York, 1955.

BURR, Dorothy. "The Terracotta Figurines", Hesperia Volume 2, 1933, ss. 184 – 194.

BURR – THOMPSON, Dorothy. "Three Centuries of Hellenistic Terracottas – IA", Hesperia Volume 21, 116 – 164, 1952.

ÇEKİLMEZ, M. *2015-2016 Yılları Yüzey Araştırmaları Işığında Myrina Nekropolü.* Dumlupınar Üniversitesi, Bildiri Özetleri Kitapçığı, V. Arkeoloji Sempozyumu, Kütahya, 2016.

ERDAN, E. & TİRO, A. O. (2018). E " Myrina Territoriumundan Bir Arkeolojik Yerleşim: Tisna (Tišna?)". Eds. M. Çekilmez & E. Dereboylu Poulain & E. Erdan, Myrina ve Gryneion Arkeolojik Yüzey Araştırmaları (MYGAR): Son Araştırmalar ve Disiplinler Arası Çalışmalar. 2. Cilt. (2018) 89–101.

FIRAT, Murat. "Aliağa Kurtarma Kazısı'ndan Ele Geçen Pişmiş Toprak Figürinleri", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2004.

HİGGİNS, Reynold Alleyne. Greek Terracotta Figures, The Trustees of The British Museum, London, 1963. (Greek Terracotta Figures)

HİGGİNS, Reynold Alleyne. Greek Terracottas, Methuen's Handbooks of Archaeology, London, 1967. (Terracottas)

HİGGİNS, Reynold Alleyne. Catalogue of The Terracottas In The Departmentof Greek and Roman Antiquities British Museum Volume 1, The Trustees of The British Museum, London, 1969. (Catalogue of Terracottas I)

KİNGSLEY, B. M. A Myrina Figurine in Malibu. American Journal of Archaeology (76), 81 - 83. 1972.

MARTİNEZ, Jean-Luc. "Louvre'da İzmir: Louvre Müzesi'nde Korunmakta Olan Smyrna Eserleri Hakkında Bir Yazı", Smyrna/İzmir Fransız Koleksiyonları Işığında Bir Kent'in Portresi Sergi Katalogu, çev. Gözde Şakar, İzmir Fransız Kültür Merkezi, İzmir, 2006, ss.14-16.

ÖZYİĞİT, Ömer. "Some Terracottas from Kyme in the Izmir Museum", Studi Su Kyme Eolica III, Le Ciminiere, Catania, 2006, .97 – 119, Tav. XIV – XX.

ÖZYİĞİT, Ö. Myrina'dan Louvre Müzesi'ne. Aktüel Arkeoloji, (47), 62 - 65. 2015.

POULAİN, E. D. 1880-1882 Yılları Arsında Myrina'da Atina Fransız Okulu Kazıları. Çekilmez, M. ve Poulain, E. D., (Editörler), Myrina ve Gryneion Arkeolojik Yüzey Araştırmaları Belgeler ve Yeni Araştırmalar 1.Cilt içinde (157-173). Ankara: Aliağa Kent Kitaplığı Dizisi:3, 2017.

POTTİER, E. and REİNACH, S. La Nécropole de Myrina.. Paris, 1886. Vol. I. 1886.

6. EKLER

1. KADIN BAŞLARI

Pişmiş topraktan Kadın Figürin Başı; başın uzunlu 8 cm, genişliği ise 7 cm'dir. Boyun kısmından aşağısı ele geçmemiştir. Baş yukardan aşağı kırıktır. Yuvarlak ve dolgun bir yüz açık bir alnı vardır. Gözler ovaldir ve göz bebekleri verilmemiştir. Dudaklar etli ve kapalı durumdadır. Yüzde oldukça donuk bir ifade vardır. Saçlar örgü şeklinde bukle bukle verilmiştir. Kavun dilimi stilini yansıtmaktadır. Oldukça ince bir işçilik söz konusudur.

Pişmiş topraktan Kadın Figürin Başı; başın uzunlu 10 cm, genişliği ise 8 cm'dir. Boyun kısmından aşağısı ele geçmemiştir. Yuvarlak ve dolgun bir yüz açık bir alnı vardır. Gözler kapalıdır. Dudaklar belirgin değildir. Yüzde oldukça donuk bir ifade vardır. Saçlar örgü şeklinde kat kat verilmiştir. Saçlar arkada toplanarak katlı bir topuz oluşturulmuştur. Oldukça ince bir işçilik söz konusudur.

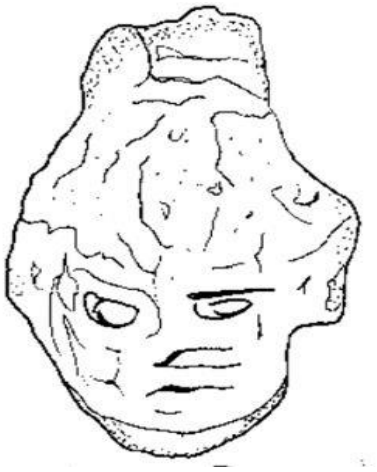

Pişmiş topraktan Kadın Figürin Başı; 8 cm uzunluğunda ve 4 cm genişliğinde bir yüze sahiptir. Saçlar yanda toplanmış ve tepede bir topuz oluşturmuştur. Göz bebeği verilmemiş, burun ve ağız küçük, çene dardır. Boyun kısmı ele geçmemiştir. Yüzde gülümseyen bir ifade yer alır.

Pişmiş topraktan Kadın Figürin Başı; 8 cm uzunluğunda ve 4 cm genişliğinde bir yüze sahiptir. Saçlar yanda düz bir şekilde toplanmış ve tepede küçük bir topuz oluşturmuştur. Göz bebekleri verilmemiş, ağız kapalıdır. Boyundan aşağısı ele geçmemiştir.

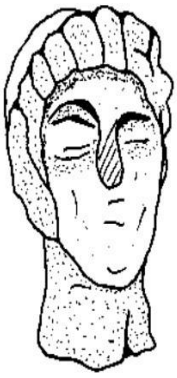

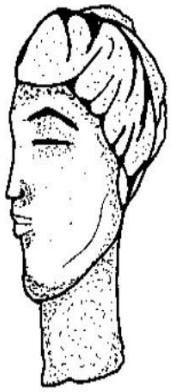

Pişmiş topraktan Kadın Figürin Başı; saçlar örgülü şekilde bukle bukle verilmiş. Kavun dilimi stildedir. Başın tepesinde geniş bir saç bandı yer almaktadır. Gözler kapalı şekildedir, kaşlar verilmiştir. Burun ise uzun verilmiştir. Çene oldukça geniştir. Boynundan aşağısı yoktur.

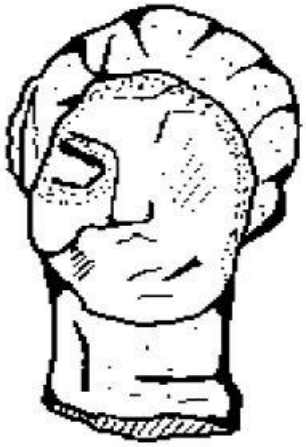

Pişmiş topraktan Kadın Figürin Başı; saçlar örgülü şekilde bukle bukle verilmiş. Kavun dilimi stildedir. Geniş bir alın ve uzun bir yüzü vardır. Dudaklar kapalı ve dolgundur. Boyun uzundur ve boyundan aşağısı ele geçmemiştir.

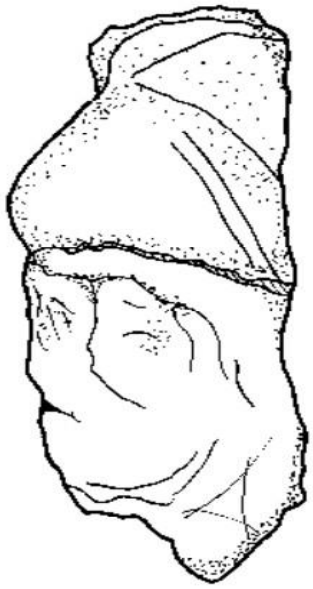

Pişmiş topraktan Kadın Figürin Başı; 12 cm uzunluğunda ve 4 cm genişliğinde bir yüze sahiptir. Tahrip olduğu için yüzü fazla seçilememektedir. Geniş bir yüz yapısı vardır. Başında uzun bir başlık yer alır ve başlık yukarda bir topuz şeklinde sonlanır. Diğer figürinlere göre bu eser döküm tekniğinde yapılmış ve içi boştur.

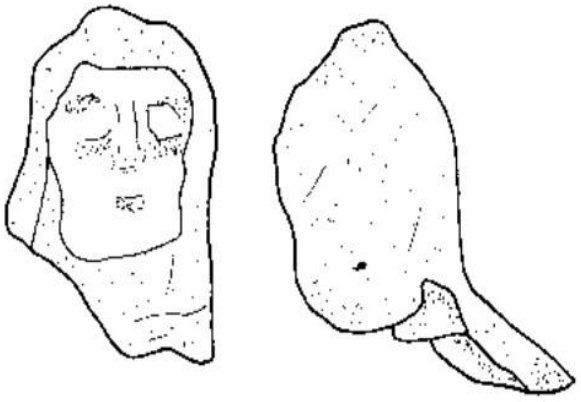

Pişmiş Toprak Kadın Başı; 6 cm uzunluğunda ve 4 cm genişliğinde bir yüze sahiptir. Alın dar ve yüz küçül yuvarlaktır. Başında bir örtü yer alır ve örtü yanlarda omuzlarına dökümlü şekildedir. Gözler kapalı, burun ve ağız küçüktür. Çenesi ise geniştir. İçi boş şekilde döküm tekniği ile yapılmıştır.

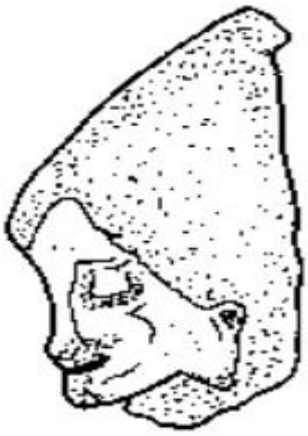

Pişmiş Toprak Kadın Başı; Yüz kısmı olarak 6 cm uzunluğunda ve 4 cm genişliğindedir. Başında uzun uç kısmı sivri sonlanan bir başlık yer alır. Başlık oldukça büyüktür ve yukarı doğru oval sonlanmaktadır. Gözler kapalı, burun ve ağız kapalıdır. Çene ise küçüktür. Yüzde oldukça üzgün bir ifade dikkat çeker.

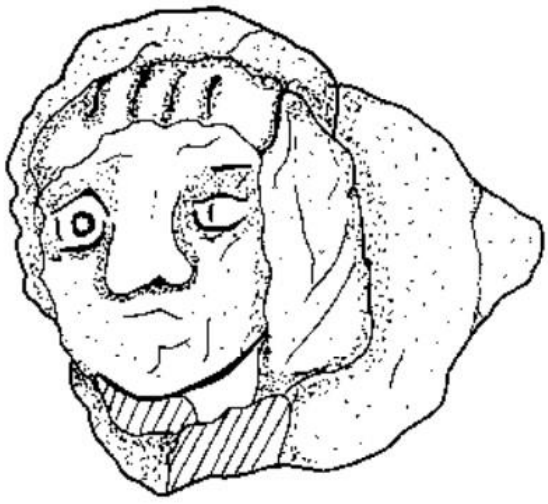

Pişmiş Toprak Kadın Başı; 8 cm uzunluğunda 4 cm genişliğinde bir yüze sahiptir. Saçlar yukarı doğru taranmış şekildedir. Başında örtü türü bir başlık vardır. Alın dar, gözler iri verilmiştir. Gözbebekleri dikkat çeker. Burun büyük ağız ise kapalı verilmiştir. Çene yuvarlaktır. Boyun kısmından itibaren aşağısı kırıktır.

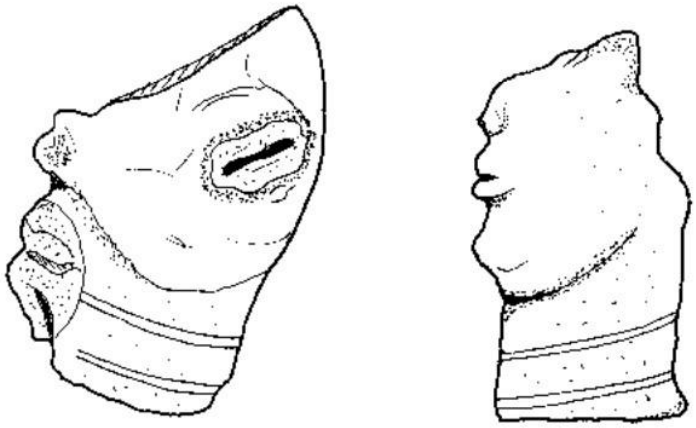

Pişmiş Toprak Kadın Başı; Burundan yukarısı kırıktır. Sadece burun ağız ve boyun kısmı ele geçmiştir. Dudaklar etli ve kapalıdır. Muhtemelen saç arkada ensede bir topuz yapmaktadır. Boyunda düz enine çizgiler yer alır.

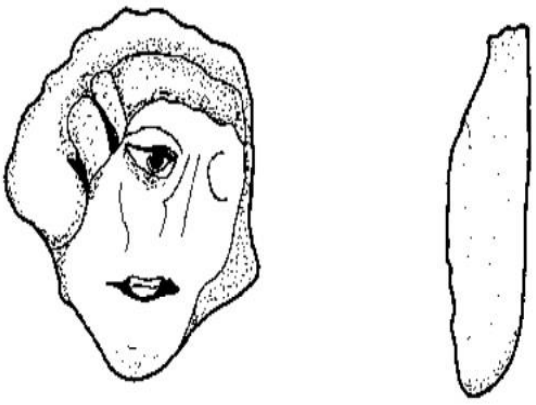

Pişmiş Toprak Kadın Başı; başın uzunluğu 5 cm genişliği ise 4 cm'dir. Yüz fazla tahrip olmuştur. Saçlar alın üzerinde bırakılmıştır bu yüzden alın dardır. Gözün biri tahrip olmuş, diğer göz ise gözbebeği ile birlikte verilmiştir. Dudaklar açık ve dolgundur. Çene geniş ve oldukça sivridir. Saçlar kulaklar üzerinden yanlara dökülmüştür.

2. ERKEK BAŞI

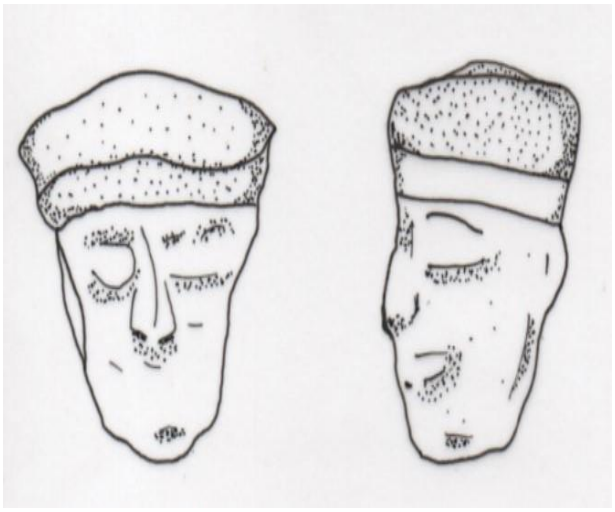

Pişmiş Toprak Erkek Figürin Başı; çene kısmından aşağısı kırıktır. Yassı bir ve dik bir yüz, kapalı gözler, kapalı dudak ve uzun bir çene yapısı vardır. Başında oval bir şapka yer alır. Saçları tamamen kapatan bir formdadır.

3. NİKE BAŞ VE KANADI

Pişmiş toprak Nike Figürin Başı ve Kanat Kısmı; sadece baş kısmı ve kanadının bir kısmı ele geçmiştir. Baş ve kanat birlikte 11 cm uzunluğundadır. Alın geniştir ve alın üzerinde saçlarda sade bir diadem yer alır. Göz bebekleri verilmemiştir Ağız kapalı şekilde ve çene küçüktür. Kanatlar yukarı kalkmış şekildedir ve kanat detayları verilmiştir.

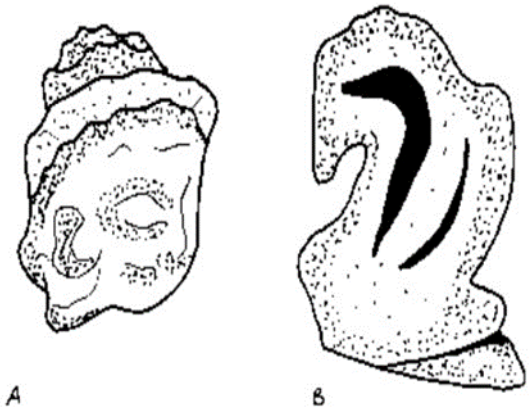

Pişmiş Toprak Nike Başı ve Kanadı; sadece baş kısmı ve kanadının bir kısmı ele geçmiştir. Küçük bir yüze sahiptir. Tahrip olduğu için yüz detayları fark edilememektedir. Gözler iridir ve göz bebeği yoktur. Kulak büyük verilmiştir.

4. İNSAN FİGÜRİN PARÇALARI

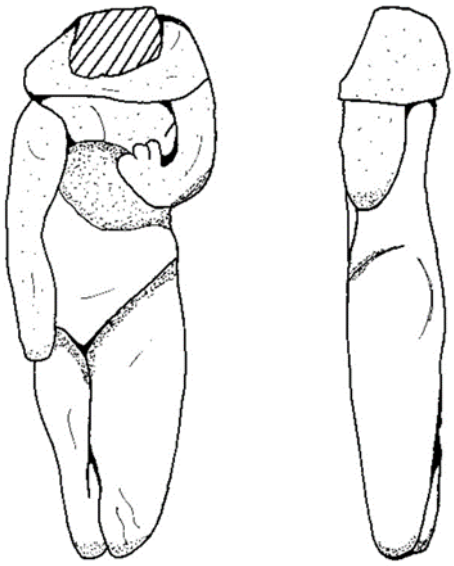

Baş ve Ayakları Olmayan Pişmiş Toprak Figürin; 13 cm yüksekliğindedir. Baş, boyun ve ayakları yoktur. Sağ elinde de parmaklar yoktur. Sağ ol aşağıda doğru vücuduna yapışık şekilde, sol kol ise sol göğsünü tutar şekilde tasvir edilmiştir. Bacaklar bitişiktir. Başı olmadığı için cinsiyet ayrımı zor gözükse de vücut hatlarından yola çıkarak bir kadın olduğunu söyleyebiliriz. Üzerinde kıyafet olup olmadığı pek anlaşılamasa da çıplak olduğu görüşü ağır basmaktadır. Dini amaçları göz önüne alırsak bu figürinin tanrıça Aphrodithe'ye ait olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü antik dönemde bu tip figürinlerde tanrıça Aphrodithe haricinde çıplaklık

görülmemektedir. Tanrıçanın betimlerinde görevi her ne olursa olsun betimlenişindeki esas algının hiçbir zaman değişmediğini, ideal kadın vücudunun içinde yer alışıyla görebiliriz. Aphrodite'nin doğuş mitosuyla bağlantılı olarak geliştirilen bir tasvir olmalıdır.

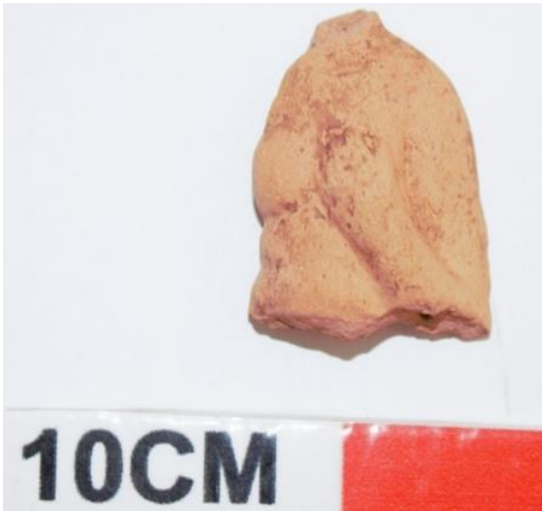

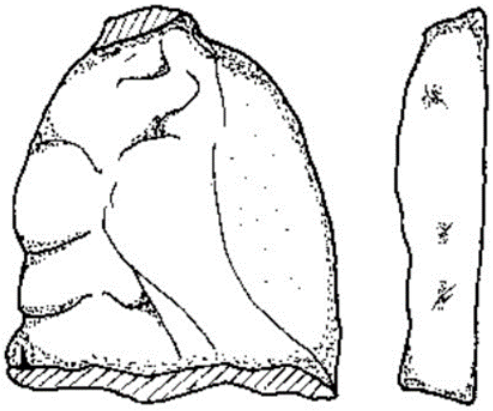

Pişmiş Toprak İnsan Figürin Parçası; baş ve belden aşağısı kırıktır. Oldukça kaslı bir yapısı vardır. Sol kol göğüs üzerine doğru yukarı kaldırılmış ve vücut ile birleştirilmiştir. Vücut hatları detaylı verilmiştir

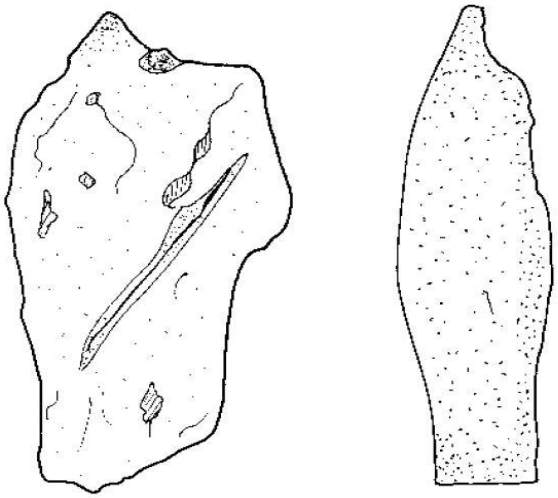

Pişmiş Toprak İnsan Figürin Parçası; bir insana ait gövde olmalıdır. Baş kısmı ve belden aşağısı kırıktır. Elbise giydirilmiştir. Duruşu ve göğüslerin hafif belirgin olması bir kadına ait olduğunu gösterir.

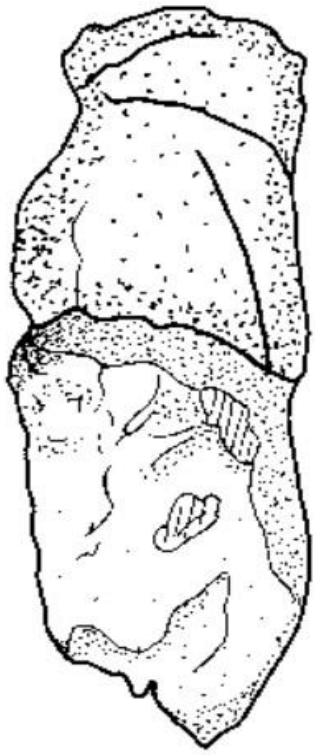

Pişmiş Toprak Figürin Parçası; Yüz kısmı fazla tahrip olduğu için insan mı yoksa hayvan mı tanımlamak oldukça zordur. Göz ve burun yapısı bir aslanı andırmaktadır. Ancak başında uzun ve büyük bir başlık olması da ilginçtir.

Pişmiş Toprak Figürin Parçası; bir kadının gövdesi olmalıdır. Kıvrımlı bir elbise bu sonuca ulaşmamızı sağlar. Döküm tekniği ile yapılmıştır.

5. ASLAN BAŞLARI VE PENÇESİ

Pişmiş Toprak Aslan Başı; aslanın baş ve boyun kısmı sağlam ele geçmiştir. Alın dardır, göz bebeği verilmemiştir. Ağız hafif açıktır. Yele tüyleri verilmediği için dişi bir aslan olduğu sonucuna varılır. Görüntü olarak sakin şekilde tasvir edilmiştir. Yapısal olarak Geç Hitit Dönemi aslanlarını anımsatır.

Pişmiş Topraktan bir Aslan Başı; fazla tahrip olduğu için tam olarak tanımlamayan bir hayvana aittir. Muhtemelen bir aslan olmalıdır. Başında yer alan saç yapısı bir yeleyi andırır. Göz burun ve ağız yapısı da bir aslan olduğunu işaret eder.

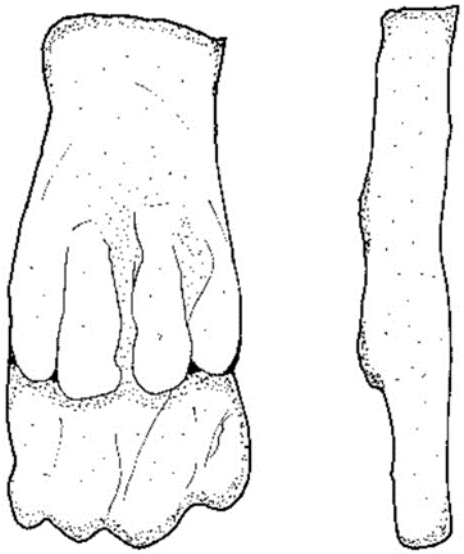

Pişmiş Toprak Aslan Pençesi; ayak kısmı kırık, sadece pençe kısmı ve bilek kısmı ele geçmiştir. Tırnak yapısından ve pençe özelliği taşımasından dolayı bir aslana ait olmalıdır.

6. SERAMİK KAP PARÇALARI

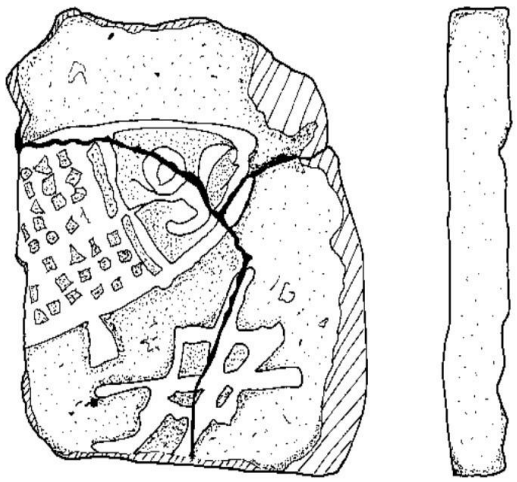

Pişmiş Toprak Seramik Kap Parçası; bir kaba ait bir parçadır. Üzerinde renkli motifler yer alır. Detayları işlenmiş bir balık ve balık altında kare üzerine çapraz çizgiler yer alır. Yapısal olarak bu parçamız geç dönem olarak tabir ettiğimiz Osmanlı dönemine ait olmalıdır.

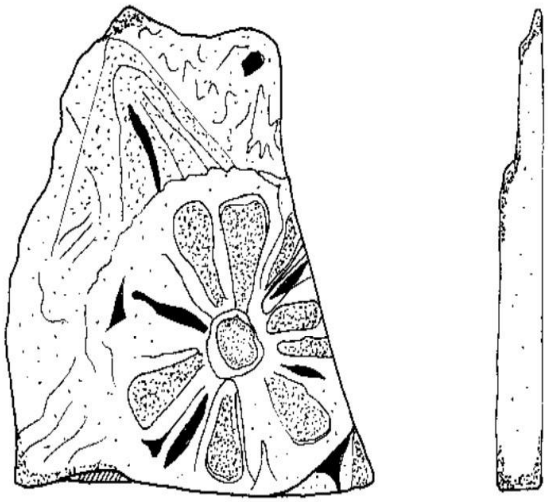

Pişmiş Toprak Kap Parçası; Üzerinde çiçek motifi olan bir kap parçasıdır. Çiçek motifi oldukça ince işlenmiştir. Ortada çiçeğin ana bölümü yanlarda ise güneş kursu şeklinde bölümleri yer alır. Daire içerisine alınmıştır. Daire etrafında ise aralıklarla yapılmış ışın motifi görülür.

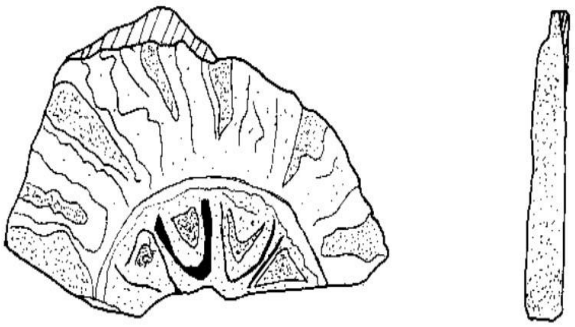

Pişmiş Toprak Kap Parçası; Üzerinde çiçek motifi olan bir kap parçasıdır. Çiçek motifi oldukça ince ve detaylı işlenmiştir.

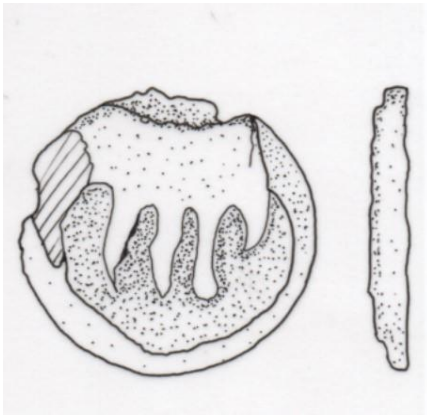

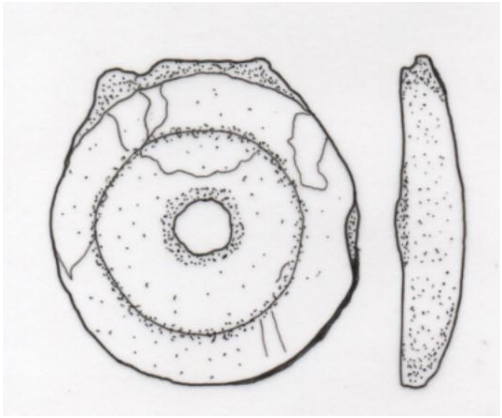

Pişmiş Topraktan Tabak Formu Kabı Tutan Bir El; 7 cm çapında dairesel bir kap ve bu kapı tutan bir el görülmektedir. El kabı tamamen kavramış durumdadır. Kabın iç kısmında tam ortada tutamak olarak kullanılan yuvarlak bir yükselti yer alır. Tabaklar form olarak geniş ağız ve tabanlı sığ kaplardır. Tabanlar bazen düz bazen içe çöküntülü bazen de halka kaideli olabilmektedir.

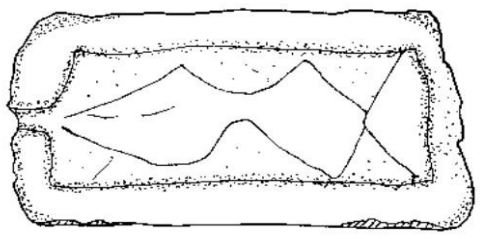

Pişmiş Toprak Plaka; 20 cm boyunda ve 10 cm eninde dikdörtgen şeklinde yapılmıştır. Kenarlarda yükseltileri bulunur ve solda küçük bir açıklık yer alır. Üzerinde zikzak şekilde çizgiler kazıma tekniği ile yapılmıştır.

Pişmiş Toprak Monogram damgalı unguentarium (göz yaşı şişesi) parçası; İyi pişirimli, sert dokulu, az gözenekli, az mika katkılı hamur. Dış yüzeyde koyu kırmızımsı gri astarlıdır.

Pişmiş Toprak Monogram damgalı unguentarium (göz yaşı şişesi) parçası; Dibe yakın kısımdan kırık ve eksik monogram damgalı unguentarium parçasıdır. İyi pişirimli, sert dokulu, hava kabarcıklı. Koyu gri hamur. Dış yüzeyde koyu mavimsi gri akıtma boya izleri vardır.

Pişmiş Toprak Monogram damgalı unguentarium (göz yaşı şişesi) parçası; Dibe yakın kısımdan kırık ve eksik figür damgalı unguentarium parçasıdır. İyi pişirimli, orta sert, gözeneksiz, az mika katkılı. Dış yüzeyde akıtma boya görülmektedir.

Pişmiş Toprak Kap Parçası; günlük kullanıma uygun kap formu. Geniş ağızlı, aşağıya doğru daralan boyun ve sonra tekrar genişleyen gövde kısmı vardır. Gövdeden sonra aşağı doğru daralarak tabanda düz bir şekilde sonlanır.

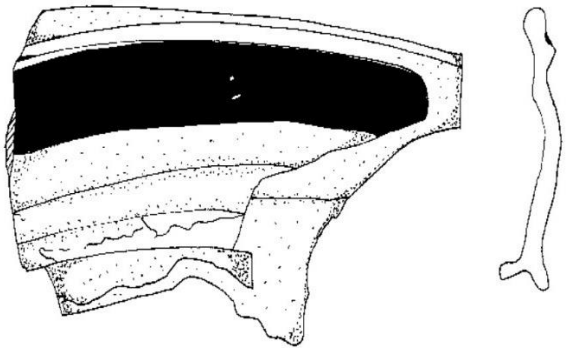

Pişmiş Toprak Kap Parçası; bir kabın ağız ve boyun kısmıdır. Siyah renk ile boyanmıştır.

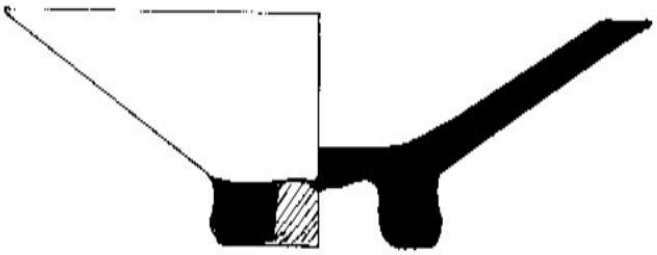

Pişmiş Toprak Kap Parçası; günlük kullanım kaplarındandır. Kase türündedir. Tabana doğru daralan bir gövdeye sahiptir. Taban düz sonlanır.

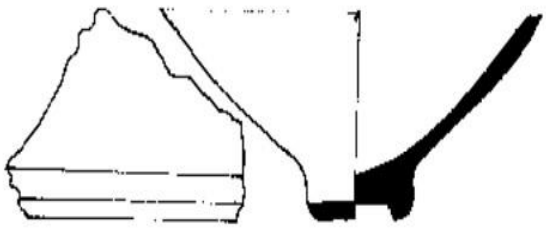

Pişmiş Toprak Kap Parçası; günlük kullanım kaplarındandır. Kase türündedir. Tabana doğru daralan bir gövdeye sahiptir. Taban düz sonlanır.

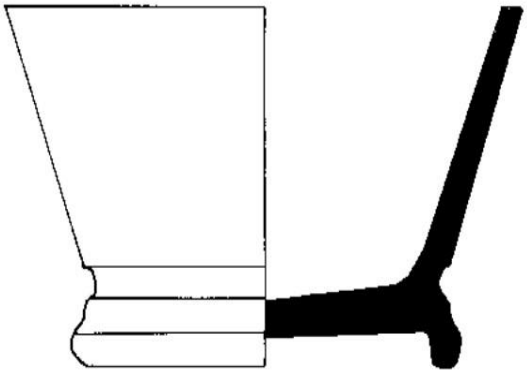

Pişmiş Toprak Kap Parçası; günlük kullanım kaplarındandır. Kase türündedir. Tabanı geniştir. Taban aşağıda 3 bölüm oluşturmuştur.

7. AĞIRŞAKLAR

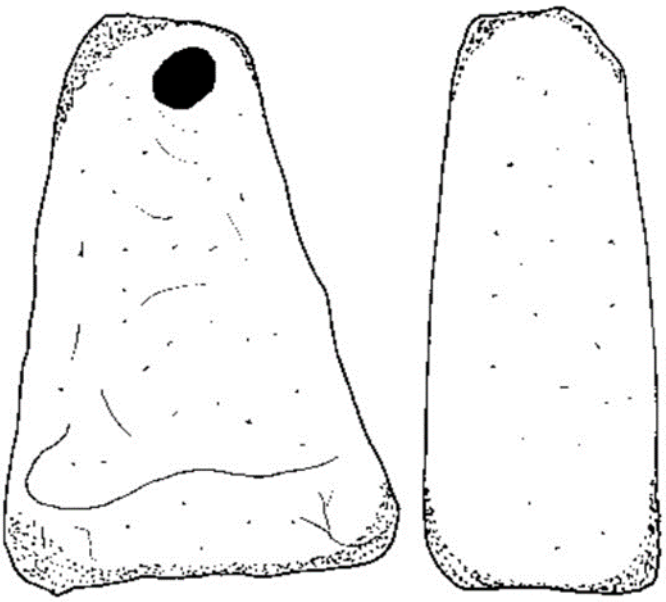

Pişmiş Toprak Ağırşak; 12 cm uzunluğunda ve 7 cm genişliğindedir. Üçgen formu andırır ancak üstte düz sonlanır. Üst tarafta delik verilmiştir. Ağırşaklar iplik eğirmeye yarayan iği ağırlaştırmak için alt ucuna takılan, tahta, kemik ya da madenden yapılmış, ortası delik yarımküre biçimindeki ağırlıklardır. Bu ağırşağımız pişmiş topraktan yapılmıştır.

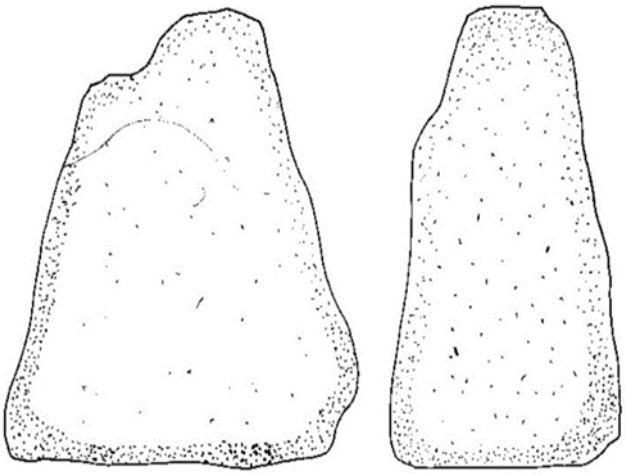

Pişmiş Toprak Ağırşak; Üstte yer alan ağırşak ile aynı özellikleri taşımaktadır.